

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ
ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ
ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ З УРАХУВАННЯМ НОРМ АКТИВ
ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА КРАЩИХ ПРАКТИК
ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

ЗМІСТ

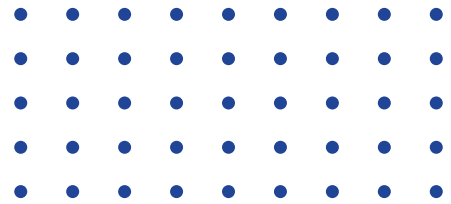
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
1. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЩОДО ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ	5
1.1. Міжнародні правові акти	5
1.2. Законодавство ЄС	6
1.3. Дослідження VOIV про комерційну таємницю	7
1.4. Законодавство України	10
2. ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ	12
2.1. Практика АМК України щодо захисту прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю	12
2.2. Судова практика захисту прав на комерційну таємницю в Україні	13
2.3. Судова практика захисту прав на комерційну таємницю в ЄС	18
3. ПРОГАЛИНИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЩОДО ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ В УКРАЇНІ	20
3.1. Уніфікація термінології	20
3.2. Зміст поняття «комерційна таємниця»	21
3.3. Суб'єктний склад відносин щодо контролю комерційної таємниці	22
3.4. Перелік інформації, що не може бути віднесена до комерційної таємниці	23
3.5. Правомірне та неправомірне набуття, використання та розкриття комерційної таємниці, винятки та обмеження	24
4. ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ	25
4.1. Проекти законодавчого регулювання відносин щодо охорони комерційної таємниці	25
4.2. Охорона прав на комерційну таємницю у Концепції оновлення Цивільного кодексу України 2020 року	27
4.3. Перспективи вдосконалення законодавства про захист прав на комерційну таємницю в судовому порядку	28
ВИСНОВКИ	30
ДОДАТКИ	33

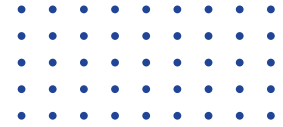
IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АМК України	Антимонопольний комітет України
ВС	Верховний Суд
ВОІВ	Всесвітня організація інтелектуальної власності
ГК України	Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV <i>(зі змінами)</i>
ЄС	Європейський Союз
ЦК України	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV <i>(зі змінами)</i>
КК України	Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III <i>(зі змінами)</i>
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X <i>(зі змінами)</i>
Угода ТРІПС	Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 № 981_018 <i>(зі змінами)</i>
Угода про Асоціацію	Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII
Паризька Конвенція	Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883, набрання чинності для України міжнародного договору від 25.12.1991
КМ України	Кабінет Міністрів України

ВСТУП

Охорона результатів інтелектуальної, творчої діяльності забезпечується завдяки системі права інтелектуальної власності, одним з вихідних принципів якої є розкриття інформації про такий результат та набуття особою особистих (немайнових) та/або майнових прав інтелектуальної власності. Поряд з цим, комерційна таємниця має особливості правової охорони, які реалізуються в обмеженні доступу до такої інформації, а треті особи, які законно з нею ознайомились, зобов'язуються не розголошувати комерційну таємницю.

В умовах цифрового (інформаційного) суспільства охорона комерційної таємниці набуває особливого значення, а правові механізми потребують розвитку та адаптації до вимог розвитку інформаційних технологій. Завдання удосконалення інструментів охорони й захисту комерційної таємниці також актуалізується у зв'язку з набуттям Україною статусу країни-кандидата на членство в ЄС.

Планом заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року, затвердженим розпорядженням КМ України від 09.02.2024 № 133-р, передбачено дослідження питання щодо удосконалення застосування механізмів правової охорони права інтелектуальної власності на комерційну таємницю з урахуванням норм актів права ЄС та кращих практик держав-членів ЄС.

УКРНОІВІ, як державна організація, яка, відповідно до розпорядження КМ України від 28.10.2022 № 943-р «Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності», виконує функції Національного органу інтелектуальної власності, пропонує до ознайомлення Аналітичну довідку, підготовлену за результатами проведення зазначеного вище дослідження.

Аналітичне дослідження містить аналіз чинного законодавства України та практики його застосування адміністративними та судовими органами України, правових актів ЄС та практики діяльності Суду справедливості Європейського Союзу, теоретичні та практичні прогалини правового регулювання відносин щодо комерційної таємниці, а також перспективи удосконалення механізмів правової охорони комерційної таємниці в Україні.

Результати цього дослідження обговорювались під час відкритого секторального обговорення проєкту Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності до 2030 року¹, а висновки та пропозиції передані Міністерству економіки України.

1 <https://nipo.gov.ua/sektor-obhovor-komertsiiina-taiemnytsia/>

1. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЩОДО ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ

1.1. Міжнародні правові акти

На міжнародному рівні охорона прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю забезпечується положеннями:

Статті 10 bis Паризької Конвенції, згідно з якою:

(1) Країни Союзу зобов'язані забезпечити громадянам країн, що беруть участь у Союзі, ефективний захист від недобросовісної конкуренції.

(2) Актом недобросовісної конкуренції вважається будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах.

(3) Зокрема підлягають забороні:

I. всі дії, здатні яким би то не було способом викликати змішування відносно підприємства, продуктів чи промислової або торговельної діяльності конкурента;

II. неправильні ствердження при існуванні комерційної діяльності, що здатні дискредитувати підприємство, продукти чи промислову або торговельну діяльність конкурента;

III. вказівки чи ствердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести гро-

мадськість в оману щодо характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності до застосування чи кількості товарів.

Ст. 39 Угоди ТРІПС, згідно з якою: «При забезпеченні ефективного захисту конкуренції, як передбачено статтею 10 Паризької Конвенції, члени повинні надавати захист нерозкритої інформації та інформації, що надсилається до уряду та до урядових установ».

Відповідно до Огляду СОР² положення Угоди ТРІПС вимагають захисту нерозкритої інформації – комерційної таємниці чи ноу-хау. Згідно зі статтею 39.2 Угоди ТРІПС захист має застосовуватися до інформації, яка є секретною, яка має комерційну цінність, оскільки вона є секретною, і щодо якої були вжиті розумні заходи для збереження її в таємниці. Угода ТРІПС не вимагає, щоб нерозкрита інформація розглядалася як форма власності, але вона вимагає, щоб особа, яка законно контролює таку інформацію, мала можливість запобігти її розголошенню, придбанню або використанню іншими особами без або з її згоди в спосіб, що суперечить чесним комерційним звичаям.

Ст. 158 Угоди про Асоціацію, згідно з якою «Сторони забезпечують належне та

² The TRIPS Agreement requires undisclosed information – trade secrets or know-how – to benefit from protection. According to Article 39.2, the protection must apply to information that is secret, that has commercial value because it is secret and that has been subject to reasonable steps to keep it secret. The Agreement does not require undisclosed information to be treated as a form of property, but it does require that a person lawfully in control of such information must have the possibility of preventing it from being disclosed to, acquired by, or used by others without his or her consent in a manner contrary to honest commercial practices. «Manner contrary to honest commercial practices» includes breach of contract, breach of confidence and inducement to breach, as well as the acquisition of undisclosed information by third parties who knew, or were grossly negligent in failing to know, that such practices were involved in the acquisition. The Agreement also contains provisions on undisclosed test data and other data whose submission is required by governments as a condition of approving the marketing of pharmaceutical or agricultural chemical products which use new chemical entities. In such a situation the Member government concerned must protect the data against unfair commercial use. In addition, Members must protect such data against disclosure, except where necessary to protect the public, or unless steps are taken to ensure that the data are protected against unfair commercial use. https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intel2_e.htm

ефективне виконання зобов'язань за міжнародними договорами у сфері інтелектуальної власності, учасниками яких вони є, зокрема за Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, що міститься в Додатку 1С до Угоди СОТ.

Для цілей цієї Угоди права інтелектуальної власності включають... охорону конфіденційної інформації та захист від недобросовісної конкуренції, як це передбачено статтею 10 bis Паризької Конвенції».

1.2. Законодавство ЄС

У законодавстві на рівні ЄС охорона прав на комерційну таємницю забезпечується Директивою 2016/943 від 08.06.2016 про захист нерозкритих ноу-хау і комерційної інформації (комерційних таємниць) проти їх неправомірного набуття, використання та розкриття (Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure).

Директива складається з 21 статті та містить положення щодо законного та незаконного набуття, використання та розголошення комерційної таємниці, заходів, процедур та засобів захисту, строків позовної давності, судового процесу, збереження конфіденційності комерційної таємниці під час судового процесу, тимчасових та запобіжних заходів, умов застосування гарантій, судових заборон та виправних заходів, гарантій та альтернативних заходів, збитків, публікації судових рішень тощо.

Правова охорона комерційної таємниці в країнах-членах ЄС забезпечується наступними законодавчими актами:

- Law No. 9121 of July 28, 2003, on Competition Protection, Albania;
- Law of July 14, 1991, on Trade Practices and Consumer Information and Protection (consolidated as of 1994), Belgium;
- Law on the Commerce (SG No. 48/1991, as amended up to August 1, 2017), Bulgaria;
- Regulation (2009:641) on the Access to Information and on Secrecy (as amended up to Regulation (2017:1248)), Sweden;
- Law No. 1/2019 of February 20, 2019, on Trade Secrets, Spain;
- Trade Secrets Act (Official Gazette of the Republic of Slovenia No. 22/19 of April 5, 2019), Slovenia;
- Law on the Protection of Trade Secrets (Official Gazette of the Republic of Serbia No. 72/2011), Serbia;
- Law No. 11 of January 29, 1991, on the Repression of Unfair Competition, Romania;
- Industrial Property Code (approved by Decree-Law No. 110/2018 of December 10, 2018, and amended by Decree-Law No. 9/2021 of January 29, 2021), Portugal;
- Act of June 30, 2000, on Industrial Property (amended up to Act of March 9, 2023), Poland;
- Trade Secrets Protection Act of 2018 (Act of October 17, 2018, Laying Down Rules for Implementing Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the Protection of Undisclosed Know-how and Business Information (Trade Secrets) Against their Unlawful Acquisition, Use and Disclosure), Netherlands;
- Law on Protection of Trade Secret (Official Gazette of Montenegro, No. 145/2021), Montenegro;

- Industrial Property Code (Legislative Decree No. 30 of February 10, 2005, as amended up to Law No. 102 of July 24, 2023), Italy;
- Protected Disclosures Act 2014 (Act No. 14 of 2014), Ireland;
- Act No. LIV of 2018 on the Protection of Trade Secrets, Hungary;
- Act on the Protection of Trade Secrets of 18 April 2019 (Trade Secrets Act), Germany;
- Law No. 2018-670 of July 30, 2018, on the Protection of Trade Secrets, France;
- Trade Secrets Act (Act No. 595/2018 of August 10, 2018), Finland;
- Trade Secrets Act (Act No. 309 of April 25, 2018), Denmark;
- Act No. 143/2001 Coll. of April 4, 2001, on the Protection of Economic Competition and on Amendments to Certain Acts (as amended up to Act No. 262/2017 Coll.), Czech Republic;
- Act on the Protection of Undisclosed Information with Market Value (OG No. 30/2018), Croatia³.

Аналіз законодавства держав-членів ЄС засвідчує, що значна кількість держав прийняла після 2016 року окремі національні закони щодо охорони комерційної таємниці (Швеція, Іспанія, Хорватія, Німеччина, Франція, Сербія, Словенія, Чорногорія, Ірландія, Угорщина, Фінляндія, Данія).

Водночас у переважній більшості держав, у яких запроваджене нормативне регулювання відносин щодо комерційної таємниці на рівні окремого законодавчого акта, він, як правило, має назву Закон (акт) про комерційні таємниці (Trade Secrets Act; Law on Trade Secrets Law) або

Закон про охорону комерційних таємниць (Law on the Protection of Trade Secrets).

Лише в окремих державах спеціальний закон має більш складну назву. Зокрема, у Швеції – Правила доступу до інформації та про таємність (Regulation (2009:641) on the Access to Information and on Secrecy), в Ірландії – Акт захисту від нерозголошення (Protected Disclosures Act, 2014), в Хорватії – Акт про охорону нерозкритої інформації з ринковою вартістю (Act on the Protection of Undisclosed Information with Market Value, 2018).

У Нідерландах повна назва Акта про охорону комерційної таємниці охоплює також посилення на Директиву ЄС 2016 р. (Trade Secrets Protection Act of 2018 (Act of October 17, 2018, Laying Down Rules for Implementing Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 08.06.2016 on the Protection of Undisclosed Know-how and Business Information (Trade Secrets) Against their Unlawful Acquisition, Use and Disclosure)), Kingdom of the Netherlands.

Лише в окремих державах ЄС зазначені відносини регулюються законодавством про захист від недобросовісної конкуренції (Республіка Чехія, Албанія, Румунія) або загальним законодавством про промислову власність, зокрема Кодексом промислової власності (Португалія, Італія) або Законом про промислову власність (Республіка Польща).

1.3. Дослідження ВОІВ про комерційну таємницю

ВОІВ у своїх інформаційних матеріалах⁴ визначає комерційну таємницю як права інтелектуальної власності на кон-

³ <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/results?subjectMatter=9&last=true>

⁴ Introduction to the Trade Secret System: Overview and International Framework Geneva, April 5, 2022 Dr. Nina Belbl https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_reg_ip_ge_22/wipo_reg_ip_ge_22_t1.pdf; Trade Secrets Basics. Frequently Asked Questions: <https://>

фіденційну інформацію, які можуть бути продані або ліцензовані⁵.

Загалом, щоб вважатися комерційною таємницею, інформація повинна:

- мати комерційну цінність через те, що вона є секретною;
- бути відомою лише обмеженій групі осіб;
- бути предметом розумних заходів, вжитих законним власником інформації для збереження її в таємниці, включаючи використання угод про конфіденційність з діловими партнерами та працівниками.

Несанкціоноване отримання, використання або розголошення такої секретної інформації всупереч чесній комерційній практиці іншими особами вважається недобросовісною практикою та порушенням захисту комерційної таємниці.

Загалом будь-яка конфіденційна комерційна інформація, яка забезпечує підприємству конкурентну перевагу і є невідомою іншим особам, може бути захищена як комерційна таємниця. Комерційна таємниця охоплює як технічну інформацію, наприклад інформацію про виробничі процеси, дані експериментальних досліджень, програмні алгоритми, так і комерційну інформацію, наприклад методи дистрибуції, список постачальників і клієнтів, рекламні стратегії.

Комерційна таємниця може також складатися з комбінації елементів, кожен з яких сам по собі є суспільним надбанням, але комбінація, яка зберігається в таємниці, забезпечує конкурентну перевагу.

ВОІВ відзначає⁶, що залежно від правової системи, правовий захист комерційної таємниці є частиною загальної концепції захисту від недобросовісної конкуренції або базується на спеціальних положеннях чи прецедентному праві щодо захисту конфіденційної інформації.

Хоча остаточне визначення того, чи було порушено права на комерційну таємницю, залежить від обставин кожної окремої справи, загалом недобросовісна практика щодо секретної інформації включає в себе порушення контракту, зловживання довірою та промислове або комерційне шпигунство.

ВОІВ також звертає увагу на випадки, які не вважаються порушенням прав на комерційну таємницю. Власник комерційної таємниці не може перешкоджати іншим особам використовувати ту саму технічну або комерційну інформацію, якщо ця особа придбала або розробила її самостійно шляхом власних досліджень і розробок, зворотного інжинірингу, маркетингового аналізу тощо.

Як наслідок, використання комерційної таємниці особою, яка отримала цю інформацію в результаті законної ділової операції без недбалості, не вважається порушенням.

У національному законодавстві України зазначений підхід отримав лише часткове закріплення. ГК України у ст. 162 фіксує положення про те, що «особа, яка самостійно і добросовісно одержала інформацію, що є комерційною таємницею, має право використовувати цю інформацію на свій розсуд».

www.wipo.int/tradesecrets/en/tradesecrets_faqs.html
<https://www.wipo.int/tradesecrets/en/>

5 Trade secrets are intellectual property (IP) rights on confidential information which may be sold or licensed.

6 Trade Secrets Basics. Frequently Asked Questions: https://www.wipo.int/tradesecrets/en/tradesecrets_faqs.htm

Водночас у ЦК Україні відсутні положення, що забезпечують правомірність використання інформації, яка одержана особою у результаті власних досліджень чи розробок.

Натомість згідно зі ст. 506 ЦК України до переліку майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю належить виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці. Частина друга ст. 506 ЦК України фіксує положення про належність таких прав особі, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором.

Відтак, зазначене положення ЦК України потребуватиме відповідного уточнення.

На рівні ВОІВ відзначено відсутність спеціальних міжнародних конвенцій чи угод щодо охорони прав на комерційну таємницю. Відповідно до статті 10 bis Паризької Конвенції, держави-учасниці повинні забезпечити ефективний захист від недобросовісної конкуренції. Однак Паризька Конвенція не згадує і не визначає комерційну таємницю поза загальним захистом від будь-яких дій, що суперечать чесній комерційній практиці.

Хоча умови захисту комерційної таємниці відрізняються в різних країнах, деякі загальні стандарти законодавства про комерційну таємницю містяться в статті 39 ТРІПС⁷.

В інформаційних матеріалах ВОІВ звертається увага також на недоліки захисту конфіденційної ділової інформації

як комерційної таємниці, особливо, коли інформація відповідає критеріям патентоспроможності:

- якщо секрет втілений в інноваційному продукті, існує можливість для інших осіб оглянути його, «розібрати» та проаналізувати (тобто здійснити «зворотний інжиніринг»), розкрити секрет і надалі отримати право на його використання. Захист комерційної таємниці не надає виключного права забороняти третім особам використовувати її в комерційних цілях. Тільки патенти та корисні моделі можуть забезпечити такий вид захисту;
- через свою конфіденційну природу продавати або ліцензувати комерційну таємницю складніше, ніж патенти;
- захист комерційної таємниці може бути складніше забезпечити в більшості країн, тому що умови та обсяг захисту комерційної таємниці можуть суттєво відрізнятися в різних країнах і можуть знадобитися значні й, можливо, дорогі зусилля для збереження таємниці. Крім того, слід враховувати, що, як тільки таємниця стає відомою, охорона припиняється⁸.

Таким чином, аналіз правових підходів ВОІВ щодо охорони прав на комерційні таємниці засвідчує:

- трактування комерційної таємниці як прав інтелектуальної власності на конфіденційну інформацію, яка може бути передана або надана за ліцензією;
- залежно від правової системи, правовий захист комерційної таємниці розглядається як частина системи за-

⁷ Introduction to the Trade Secret System: Overview and International Framework Geneva, April 5, 2022 Dr. Nina Belbl https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_reg_ip_ge_22/wipo_reg_ip_ge_22_t1.pdf. Trade Secrets Basics. Frequently Asked Questions: https://www.wipo.int/tradesecrets/en/tradesecrets_faqs.htm

⁸ Trade Secrets Basics. Frequently Asked Questions: https://www.wipo.int/tradesecrets/en/tradesecrets_faqs.htm

хисту від недобросовісної конкуренції або базується на спеціальних положеннях щодо захисту конфіденційної інформації;

- звернення уваги на позитивні риси та недоліки охорони конфіденційної ділової інформації як комерційної таємниці, якщо така інформація відповідає критеріям патентоспроможності;
- наявність випадків, які не вважаються порушенням прав на комерційну таємницю, зокрема, у разі використання комерційної таємниці особою, яка отримала цю інформацію у результаті законної ділової операції та без недбалості. Зазначене потребує внесення змін до законодавства України (зокрема, до ЦК України) у частині закріплення прав особи, яка самостійно і добросовісно одержала інформацію, що є комерційною таємницею, на її використання.

1.4. Законодавство України

Правова охорона комерційної таємниці в Україні забезпечується системою правових актів, які складають як кодифіковані законодавчі акти, так і закони та урядові акти.

Норми щодо забезпечення правової охорони комерційної таємниці закріплені у положеннях:

- ЦК України: Глава 46 «Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю» (ст. ст. 505-508);
- статей 36 та 162 ГК України;
- статей 16-19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 № 236/96-ВР, якими віднесено до актів недобросовісної конкуренції неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Охорона прав на комерційну таємницю забезпечується також нормами кримінального права (зокрема, ст. 231, 232 КК України), що встановлюють кримінальну відповідальність за незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю; за розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках.

У ст. 164-3 «Недобросовісна конкуренція» КУпАП встановлена адміністративна відповідальність за отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця.

Нормативні положення, спрямовані на забезпечення охорони прав на комерційну таємницю, закріплені також в інших законодавчих актах України. Зокрема, згідно з частиною чотирнадцятою ст. 4 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V (зі змінами) під час та після здійснення державного нагляду (контролю) посадові особи органу державного нагляду (контролю) зобов'язані зберігати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію суб'єкта господарювання.

Відповідно до ст. 20 Господарського процесуального кодексу України від 06.11.1991 № 1798-XII (зі змінами) Вищий суд з питань інтелектуальної власності розглядатиме справи щодо прав інтелектуальної власності, зокрема справи у спорах, які виникають з відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної

конкуренції, щодо: неправомірного використання позначень або товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; оскарження рішень АМК України із визначених питань.

На підзаконному рівні Перелік відомостей, що не становлять комерційної

таємниці, затверджений постановою КМ України від 09.08.1993 № 611.

Спеціальний закон, який би забезпечував охорону прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю, визначав правовий механізм набуття, використання та припинення суб'єктивних прав на неї, наразі в Україні відсутній.

2. ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ

2.1. Практика АМК України щодо захисту прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю

Захист прав на комерційну таємницю в адміністративному порядку реалізується шляхом звернення до АМК України.

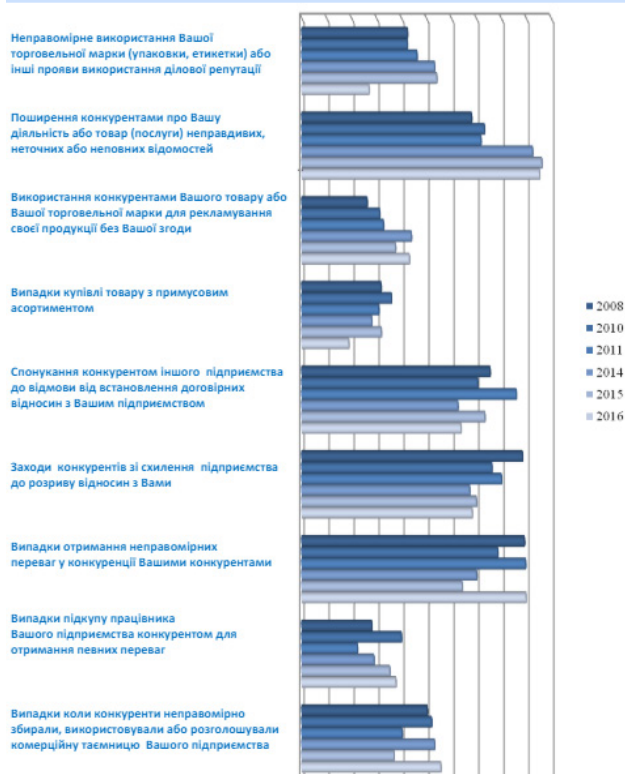
АМК України здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, законів України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII (зі змінами), «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 № 2210-III (зі змінами), «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 № 236/96-ВР, «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 01.07.2014 № 1555-VII, інших законів, Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженого розпорядженням АМК України від 19.04.1994 № 5 (в редакції Розпорядження АМК України № 169-р від 29.06.98) та інших правових актів.

АМК України є державним органом зі спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції в підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

Основні результати діяльності АМК України відображено в Річних звітах, опублікованих на офіційному вебсайті за посиланням <https://amcu.gov.ua/pro-nas/zvitnist/richni-zviti>.

Звіт за 2016 рік містить інформацію про те, що у 2016 році Центром комплексних досліджень з питань антимонопольної політики проведено опитування керівників підприємств з метою визначення основних проблем і перспектив розвитку конкурентного середовища та, зокрема, проявів недобросовісної конкуренції. З опитування вбачається збільшення кількості випадків, коли конкуренти збирали, використовували або розголошували комерційну таємницю⁹.

ДИНАМІКА ПРОЯВІВ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ, 2008 – 2016

У Звіті АМК України за 2018 рік зазначається, що органами АМК України було припинено 168 порушень Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у тому числі одне порушення сто-

⁹ https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/Docs/zvity/2016/AMCU_2016.pdf

сувалось статті 19 «Неправомірне використання комерційної таємниці»¹⁰.

Дослідження річних звітів АМК України за період з 2014 по 2023 рік свідчить про те, що адміністрований порядок захисту прав на комерційну таємницю потребує популяризації серед суб'єктів господарювання.

Водночас у Звіті за 2021 рік АМК України зазначає про те, що Комітет та суб'єкти господарювання зацікавлені в ширшому правозастосуванні за статтями Закону (про комерційну таємницю (ст. 16-19), копіювання зовнішнього вигляду виробу (ст. 6), порівняльна реклама (ст. 7), схилення до бойкоту (ст. 10) тощо), але в цих випадках можливість відкриття справ та притягнення порушника до відповідальності Комітетом напряду залежать від якості, змісту та доказової бази саме заяв, з якими звертаються конкуренти¹¹.

2.2. Судова практика захисту прав на комерційну таємницю в Україні

Суттєвий вплив на розвиток правових відносин щодо захисту прав на комерційну таємницю здійснює національна судова практика. Аналіз інформації про стан розгляду справ щодо захисту прав на комерційну таємницю господарськими та загальними судами свідчить про істотну складність відшкодування майнової шкоди та наведення доказів щодо порушення прав на комерційну таємницю. У значній кількості випадків суди виносять рішення про відсутність достатніх доказів, які б свідчили про порушення прав на комерційну таємницю.

У цьому контексті слід звернути увагу на Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 28.03.2007 № 01-8/184 «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію»,¹² у якому у п. 14 зазначається, що за порушення майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю чи прав на ноу-хау, зокрема шляхом добування протиправним способом чужої комерційної інформації, розголошення її без згоди особи, уповноваженої на те, чи схилення до її розголошення або використання чужої комерційної інформації без згоди уповноваженої особи, власник цієї інформації має право на відшкодування завданих майнової та моральної шкоди відповідно до правил статей 1166 та 1167 ЦК України.

Згідно з п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди»¹³ під немайновою шкодою, заподіяною юридичній особі, слід розуміти втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з приниженням її ділової репутації, посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку, розголошенням комерційної таємниці, а також вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підрив довіри до її діяльності.

Водночас зацентруємо увагу на відсутності окремих положень щодо захисту прав на комерційну таємницю у змісті постанов Пленуму Вищого господарського суду України, присвячених розгляду та

10 https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/Docs/zvity/2018/AMCU_2018.pdf

11 <https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/627/ccbc/c10/627ccbc10ef3d640199715.pdf>

12 Інформаційний лист Вищого господарського суду України № 01-8/184 від 28.03.07 р. «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_184600-07#Text.

13 Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.95 № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text>.

вирішенню спорів у сфері захисту прав інтелектуальної власності (постанова № 12 від 17.10.2012 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності»¹⁴ та постанова № 5 від 23.03.2012 «Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності»¹⁵).

Відтак, важливе значення у процесі захисту прав на комерційну таємницю відіграє практика ВС щодо розгляду та вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності¹⁶.

Аналіз судової практики захисту прав на комерційну таємницю засвідчує, що у значній кількості випадків суди виносять рішення про відсутність достатніх доказів, які б свідчили про порушення прав на комерційну таємницю.

Прикладом подібного вирішення спору щодо захисту прав на комерційну таємницю є постанова ВС від 28.02.2019 у справі № 752/5775/16-ц¹⁷.

У квітні 2016 року Товариство з обмеженою відповідальністю «Смайл-Експо» (далі – ТОВ «Смайл-Експо») звернулося до суду з позовом до ОСОБА_4, ОСОБА_5 про притягнення до відповідальності за привласнення та неправомірне використання у власних цілях комерційної таємниці юридичної особи.

Свої позовні вимоги позивач обґрунтував тим, що ОСОБА_5, починаючи з 05.05.2014, працює у ТОВ «Смайл-Експо» на посаді старшого менеджера зі збуту, відповідно до наказу від 05.05.2014 № 4-К 37. Основним видом діяльності ТОВ «Смайл-Експо» є проведення спеціалізованих виставок, конференцій та інших заходів у сфері сучасних інноваційних галузей. Позивач вказує, що при працевлаштуванні ОСОБА_5 підписано згоду про нерозповсюдження відомостей, які становлять комерційну таємницю та конфіденційну інформацію від 12.05.2015. ОСОБА_5, у зв'язку із виконанням своїх трудових обов'язків мала доступ до відомостей, які становлять комерційну таємницю та конфіденційну інформацію. З 25.05.2015 ОСОБА_5 пішла у лікарняну відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами і, як вказує представник, не виконувала жодних трудових обов'язків. 02.09.2015 фахівцем з інформаційних технологій ТОВ «Смайл-Експо» ОСОБА_6 подано доповідну записку, у якій зазначалося, що старшим менеджером ОСОБА_5 здійснений несанкціонований доступ через корпоративну систему «Redmine» до інформації, яка містить комерційну таємницю, з подальшим розголошенням такої інформації компанії-конкуренту. Відповідно до наказу від 07.09.2015 № 07/09К «Про проведення службового розслідування» було проведено службове розслідування, про що складений акт

14 Постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 12 від 17.10.2012 р. «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>.

15 Постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 5 від 23.03.2012 «Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005600-12>.

БД «Відомості про добре відомі знаки в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://base.uipv.org/searchBul/search.php?dbname=certwkm>.

16 Огляд практики Верховного Суду у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності (окремі питання). Рішення, внесені до ЄДРСР за січень 2019 року – березень 2021 року/упоряд. правове управління (II) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. Київ, 2020.

17 Постанова Верховного Суду від 28.02.19 р. у справа № 752/5775/16-ц <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/80304725>.

проведення службового розслідування від 10.09.2015. Відповідно до матеріалів акта від 10.09.2015, комісією встановлено, що ОСОБА_5, використовуючи своє службове становище, збирала та передавала інформацію, що містить комерційну таємницю і конфіденційну інформацію, компанії-конкурента, а також вступила у фактичні трудові відносини з компанією конкурентом. Оскільки, ОСОБА_5 порушені норми трудового законодавства, то остання мала б бути притягнута до дисциплінарної відповідальності у вигляді догани чи звільнення. 29.09.2015 ОСОБА_5 звільнено з посади старшого менеджера зі збуту із виставкової діяльності за угодою сторін згідно з пунктом 1 статті 36 КЗпП України. ОСОБА_5, здійснивши несанкціонований доступ до інформації, яка містить комерційну таємницю, надалі умисно розголосила такі відомості, внаслідок чого ТОВ «Смайл-Експо» зазнало та продовжує зазнавати як майнову, так і репутаційну шкоду.

Посилаючись на викладене, позивач просило стягнути з відповідачів компенсацію, у розмірі ста мінімальних заробітних плат у грошовому еквіваленті на дату прийняття рішення.

Рішенням Голосіївського районного суду м. Києва від 13.06.2017 у задоволенні позову ТОВ «Смайл-Експо» відмовлено. Відмовляючи у задоволенні позову, суд першої інстанції виходив із недоведеності та необґрунтованості позовних вимог.

Ухвалою Апеляційного суду міста Києва 04.10.2017 рішення суду першої інстанції залишено без змін. Залишаючи рішення суду першої інстанції без змін, суд апеляційної інстанції погодився з висновком суду першої інстанції про те, що сам

по собі факт входження в корпоративну систему ТОВ «Смайл-Експо» – «Redmine» зі свого домашнього комп'ютера за допомогою власного пароля, що не було заборонено позивачем, без надання суду відомостей про незаконне використання відповідачем конкретної комерційної таємниці, не може свідчити про будь-які порушення прав позивача.

Вивчивши матеріали справи, перевіrivши доводи касаційної скарги, ВС у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду дійшов висновку, що касаційна скарга підлягає залишенню без задоволення, а оскаржані судові рішення – без змін, оскільки їх ухвалено з додержанням норм матеріального і процесуального права. Судові рішення судів першої й апеляційної інстанцій відповідають вимогам статей ЦПК України щодо законності та обґрунтованості.

Установивши, що ТОВ «Смайл-Експо» на підставу своїх вимог не надало суду жодного належного та допустимого доказу про неправомірне використання ОСОБА_5 у власних цілях комерційної таємниці належної позивачу, суд першої інстанції, з яким погодився й суд апеляційної інстанції, дійшов правильного висновку про відмову у задоволенні позову, оскільки сам по собі факт входження працівником ТОВ «Смайл-Експо» ОСОБА_5, під час перебування у відпустці, у корпоративну систему позивача – «Redmine», не є доказом того, що вона здійснила розголошення комерційної таємниці позивача.

Водночас в Україні наявна практика захисту прав на комерційну таємницю через призму законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у діяль-

ності АМК України, законність рішення було надалі підтверджено Верховним Судом (рішення Тимчасової адміністративної колегії Антимонопольного комітету України № 30-р/тк від 13.12.18 та постанова Верховного Суду від 23.11.20, справа № 910/1759/19 щодо оскарження вказаного рішення).

Розглядаючи касаційну скаргу, Верховний Суд (постанова від 23.11.20, справа № 910/1759/19) встановив наступні обставини:

- рішенням АМК № 30-р/тк визнано, що ТОВ «Ергон-електрік» вчинило порушення, передбачене статтею 19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання ТОВ «Ергон-електрік» комерційної таємниці ТОВ «ТБК Вектор-ВС». За вказане порушення накладено на ТОВ «Ергон-електрік» штраф у розмірі 360 000 гривень. Зобов'язано ТОВ «Ергон-електрік» у двомісячний строк з дня одержання цього рішення припинити порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції;
- відповідно до наказу директора ТОВ «ТБК Вектор-ВС» ОСОБА_1 на підставі його заяви звільнено з посади фінансового директора. А на підставі заяви, згідно з наказом директора ТОВ «ТБК Вектор-ВС», звільнено з посади головного інженера ОСОБА_2;
- під час перебування у трудових відносинах із ТОВ «ТБК Вектор-ВС» ОСОБА_1 та ОСОБА_3, стала відома комерційна інформація вказаного суб'єкта господарювання, що підтверджується відповідними посадовими інструкціями, та з метою захисту інтересів ТОВ «ТБК Вектор-ВС» від неправомірного використання таких відомостей, вказані особи підписали документ під назвою «Угода Зобов'язання про збереження комерційної таємниці та конфіденційної інформації ТОВ «ТБК Вектор-ВС» (далі – Зобов'язання);
- підписуючи Зобов'язання, ОСОБА_1 та ОСОБА_3 прямо зобов'язувалися на період трудових відносин та протягом 3 років після їх закінчення, не розголошувати відомості, що становлять комерційну таємницю ТОВ «ТБК Вектор-ВС» та стануть їм відомими під час виконання трудових обов'язків, не передавати третім особам відомості, що становлять комерційну таємницю, без письмової згоди директора ТОВ «ТБК Вектор-ВС» або уповноваженої ним особи, не використовувати інформацію, що становить комерційну таємницю, для зайняття будь-якою діяльністю, що може завдати шкоди ТОВ «ТБК Вектор-ВС» як конкурентної діяльності;
- ТОВ «ТБК Вектор-ВС» визначило перелік відомостей, що становлять його комерційну таємницю, у Пам'ятках для працівників ТОВ «ТБК Вектор-ВС», які є додатками до Зобов'язань та які підписувалися вказаними працівниками, що в силу своїх посадових обов'язків мають доступ до таких відомостей. До комерційної таємниці, стосовно якої працівники підписували Зобов'язання, було, зокрема, віднесено такі відомості, як: собівартість продукції; розмір торговельної націнки; відомості про постачальників, продавців та покупців продукції; відомості про способи придбання і реалізації продукції; відомості про рівень доходів ТОВ «ТБК Вектор-ВС»; зміст та характер договорів та контрактів, однією зі сторін в

яких виступає ТОВ «ТБК Вектор-ВС»; інші відомості, пов'язані з виробничою, економічною, фінансовою, управлінською та іншою діяльністю підприємства, розголошення яких може призвести до матеріальних збитків та шкоди діловій репутації ТОВ «ТБК Вектор-ВС»;

- на комп'ютері ТОВ «Ергон-електрік», який було вилучено під час обшуку офісних приміщень позивача, було виявлено електронні документи та графічні файли щодо ведення господарської діяльності ТОВ «ТБК Вектор-ВС», зокрема укладених договорів (контрактів), а також документів із зазначенням постачальників та активних покупців продукції заявника;
- за результатами аналізу звітів до висновків експертів, в яких було відображено електронні документи та графічні зображення, знайдені на комп'ютерах ТОВ «Ергон-електрік», за результатами пошуку інформації, яка була предметом зазначених експертиз, АМК було виявлено електронні документи та графічні зображення, які містили інформацію щодо закупівельних та відпускних цін ТОВ «ТБК Вектор-ВС» на електротехнічну продукцію, обсягів закупівлі та постачання такої продукції, розміру знижок та іншу інформацію щодо ведення господарської діяльності ТОВ «ТБК Вектор-ВС» (каталоги, прайс-листи, технічну документацію на продукцію тощо);
- у період з травня 2015 року (коли розпочалася діяльність ТОВ «Ергон-електрік») по 30.09.2016 (дата проведення актуалізації незалежної оцінки ТОВ «Гарант-Експертиза») ТОВ «Ергон-електрік» здійснило реалізацію електротехнічної продукції 39 зі 138 (28,3%)

суб'єктам господарювання, з якими заявник перебував у договірних відносинах на момент припинення трудових відносин з ОСОБА_1 та ОСОБА_3, що своєю чергою становило 67,9% загального обсягу реалізованої ТОВ «Ергон-електрік» електротехнічної продукції у вказаний період.

За результатами розгляду касаційної скарги Верховний Суд сформулював наступні правові висновки:

- неправомірним використанням комерційної таємниці є впровадження у виробництво або врахування під час планування чи здійснення господарської діяльності без дозволу уповноваженої на те особи відомостей, що становлять відповідно до законодавства України комерційну таємницю;
- склад та обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, порядок їх захисту визначаються самостійно власником або керівником підприємства з дотриманням чинного законодавства. Підприємство має право розпоряджатися такою інформацією на власний розсуд і здійснювати щодо неї будь-які законні дії, водночас не порушуючи права третіх осіб;
- звертаючись з касаційною скаргою, позивач не спростував наведених висновків судів попередніх інстанцій та не довів неправильного застосування ними норм матеріального і процесуального права як необхідної передумови для скасування прийнятих ними судових рішень у справі. За таких обставин касаційна інстанція вважає за необхідне касаційну скаргу ТОВ «Ергон-електрік» залишити без задоволення, а оскаржувані судові рішення у справі – без змін як такі, що відпо-

відають вимогам норм матеріального та процесуального права.

2.3. Судова практика захисту прав на комерційну таємницю в ЄС

У ЄС захист комерційної таємниці є особливо деталізованою правовою сферою, яка покликана охоплювати широке коло справ, а тому окремі проблеми процесу правозастосування в її межах залежить надзвичайно сильно від контексту справи. Таким чином, проблема полягає в тому, щоб знайти баланс між юридичною визначеністю гармонізації та гнучкістю, необхідною для належного вирішення предмета у рамках різноманітності правових систем, які існують у державах-членах ЄС. Це складне питання, враховуючи, що законодавство про комерційну таємницю збігається з низкою інших галузей права, включаючи захист від недобросовісної конкуренції, право інтелектуальної власності, договірне право, трудове право, господарське право та загальне цивільне право.

Суд справедливості Європейського Союзу (СЈЕУ) наразі не надав роз'яснень щодо істотних положень Директиви про комерційну таємницю.

На сьогодні СЈЕУ мав можливість тлумачити положення Директиви про комерційну таємницю лише *obiter* (дотично) стосовно доступу до документів відповідно до правил державних закупівель (07/09/2021, C-927/19, «Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras» v UAB¹⁸; 17/11/2022, C-54/21, Antea Polska S.A. v

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie¹⁹) та заявок на отримання дозволу на продаж лікарських засобів (05/02/2018, T-235/15, Pari Pharma GmbH v. European Medicines Agency²⁰).

Незважаючи на існування багатьох загальних правових норм, правовим системам держав-членів необхідно надати певний час для розвитку, щоб досягти певного рівня гармонізації в межах предмета регулювання²¹.

Питання, що очікують на розгляд СЈЕУ:

Директива ЄС про комерційну таємницю 2016 року не містить конкретних критеріїв для встановлення стану таємності комерційної таємниці перед незаконним привласненням або розголошенням. Володілець комерційної таємниці повинен буде продемонструвати, що:

- інформація не була загальновідомою або легкодоступною для осіб у колах, які зазвичай мають справу з такою інформацією;
- щодо інформації було, за даних обставин, вжито розумних заходів з метою збереження її в таємниці.

Рекомендації щодо практичного застосування обох критеріїв мають розробити національні суди та, зрештою, Суд справедливості Європейського Союзу.

Окрім того, коли мова йде про розумні захисні заходи, немає визначення або вказівки на те, що слід розуміти під цим терміном, як це передбачено в Директи-

18 <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=245661&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5514154>

19 <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=268028&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5514154>

20 <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199041&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5514154>

21 https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_in_the_EU/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_Study_FullR_en.pdf

ві. Отже, слід розраховувати, що національні суди та Суд справедливості Європейського Союзу матимуть можливість прийняти рішення щодо тлумачення цього терміна²².

Аналіз судової практики розгляду та вирішення спорів з приводу захисту прав на комерційні таємниці національними судами держав-членів ЄС викладено у

звіті Тенденції захисту прав на комерційні таємниці в ЄС Відомством з інтелектуальної власності ЄС (EUIPO), підготовленому 2023 році відповідно до ст. 18 Директиви 2016/943 від 08.06.2016 про захист нерозкритих ноу-хау і комерційної інформації (комерційних таємниць) проти їх неправомірного набуття, використання та розкриття²³.

22 <https://ip-iurisdictio.org/protection-of-trade-secrets-and-know-how-in-the-european-union-the-eu-trade-secrets-directive-eu-2019-943/>,

23 TRADE SECRETS LITIGATION TRENDS IN THE EU. This report is produced in accordance with Article 18 of Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure. URL: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_in_the_EU/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_Study_FullR_en.pdf

3. ПРОГАЛИНИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЩОДО ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ В УКРАЇНІ

3.1. Уніфікація термінології

У законодавстві України, враховуючи досить фрагментарне нормативне регулювання відносин у сфері охорони комерційної таємниці, існує ряд недоліків та суперечностей, що зумовлені різним характером та галузевою належністю норм щодо охорони комерційної таємниці.

До найбільш важливих належать нижченаведені проблемні засади нормативного регулювання відносин щодо правової охорони комерційної таємниці.

У законодавстві України застосовуються різні терміни для позначення нерозкритої комерційної інформації. Зокрема, ЦК України, ГК України, КК України, Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» використовують термін «комерційна темниця», нормативне тлумачення якого є різним.

Згідно зі ст. 505 ЦК України комерційною таємницею є «інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію».

Відповідно до ст. 36 ГК України комерційною таємницею можуть бути визнані «відомості, пов'язані з виробництвом,

технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання».

Водночас Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» застосовує категорію ноу-хау, яку визначає як «технічну, організаційну або комерційну інформацію, що отримана завдяки досвіду та випробуванням технології та її складових, яка: не є загальновідомою чи легкодоступною на день укладення договору про трансфер технологій; є істотною, тобто важливою та корисною для виробництва продукції, технологічного процесу та/або надання послуг; є визначеною, тобто описаною достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити її відповідність критеріям незагальновідомості та істотності».

Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає ноу-хау як «сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих».

Відтак, важливим є забезпечення уніфікації термінології у різних нормативно-правових актах, визначення нормативного співвідношення категорій «комерційна таємниця» та «ноу-хау» шляхом внесення відповідних змін до законодавства у цій сфері.

Основою для розуміння терміна «комерційна таємниця» можуть бути положення Угоди ТРІПС та дефініція у Директиві ЄС 2016/94.

Зокрема, згідно з частиною другою ст. 39 Угоди ТРІПС «фізичні та юридичні особи повинні мати можливість захисту інформації, яка законно знаходиться під їх контролем, від розкриття, придбання або використання іншими без їхньої згоди у такий спосіб, який суперечить чесній комерційній практиці, якщо така інформація:

- а) є секретною у тому розумінні, що вона як єдине ціле або у точній конфігурації та поєднанні разом її компонентів, загально відомих або доступних для осіб у колах, що звичайно мають справу з інформацією, про яку йдеться;
- б) має комерційну цінність через те, що вона є секретною;
- в) зберігається в секреті внаслідок вжиття за відповідних обставин певних заходів особою, яка законно здійснює контроль за цією інформацією».

Подібне розкриття терміна «комерційна таємниця» (trade secret) закріплене також у ст. 2 Директиви ЄС 2016/943²⁴.

У національному законодавстві найбільш наближеним до зазначеного розуміння є визначення категорії «комерційна таємниця», закріплене у ст. 505 ЦК України.

На нормативному рівні необхідно також визначити співвідношення термінів «комерційна таємниця», «ноу-хау», «нерозкрита комерційна інформація».

Основою для такого співвідношення мають бути положення Директиви ЄС 2016/943 від 08.06.2016 про захист нерозкритих ноу-хау і комерційної інформації (комерційних таємниць) проти їх неправомірного набуття, використання та розкриття (Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure).

Як простежується, зокрема із назви Директиви, ноу-хау і нерозкрита комерційна інформація трактуються в ЄС як різновиди комерційної таємниці.

Зазначене потребує внесення відповідних змін до законодавства України, спрямованих на уніфікацію відповідної термінології та визначення відповідних видів комерційної таємниці (у тому числі нерозкритої комерційної інформації та ноу-хау).

3.2. Зміст поняття «комерційна таємниця»

Згідно зі ст. 505 ЦК України комерційною таємницею є «інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якої вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію».

24 For the purpose of this Directive, the following definition shall apply: (1) «trade secret» means information which meets all of the following requirements: (a) It is secret in the sense that it is not, as a body or in the precise configuration and assembly of its components, generally known among or readily accessible to persons within the circles that normally deal with the kind of information in question; (b) It has commercial value because it is secret; (c) it has been subject to reasonable steps under the circumstances, by the person lawfully in control of the information, to keep it secret;

Отже, за змістом ст. 505 ЦК України комерційною таємницею має бути лише невідома інформація. Відповідно факт відомості інформації, як наслідок, припиняє чинність прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Водночас Угода TRIPS передбачає, що умовою охорони нерозкритої інформації є відсутність «загально відомості чи доступності такої інформації». Згідно зі ст. 39 Угоди ТРІПС фізичні та юридичні особи повинні мати можливість захисту інформації, яка законно знаходиться під їх контролем, від розкриття, придбання або використання іншими без їхньої згоди у такий спосіб, який суперечить чесній комерційній практиці, якщо така інформація: а) є секретною у тому розумінні, що вона як єдине ціле або у точній конфігурації та поєднанні разом її компонентів, загально відомих або доступних для осіб у колах, що звичайно мають справу з інформацією, про яку йдеться.

Положення щодо відсутності загально відомості («generally known»), як умова охорони комерційної таємниці, закріплено також у визначенні поняття «комерційна таємниця» Директиві ЄС.

Директива визначає, що набуття комерційної таємниці вважається законним, якщо комерційну таємницю отримано будь-яким із таких способів:

- як **(a)** незалежне відкриття або створення;
- (b)** спостереження, дослідження, розбирання або випробування продукту чи об'єкта, які були оприлюднені для громадськості або які законно перебувають у володінні набувача інформації, який вільний від будь-яких законних обов'язків щодо обмеження отримання інформації;

(c) здійснення права працівників або представників працівників на інформацію та консультації відповідно до законодавства Союзу та національних законів і практики;

(d) будь-яка інша практика, яка за даних обставин відповідає чесній комерційній практиці.

ГК України у ст. 162 також фіксує положення про те, що визначає «особа, яка самостійно і добросовісно одержала інформацію, що є комерційною таємницею, має право використовувати цю інформацію на свій розсуд».

Тобто, охорона комерційної таємниці має зберігатися, якщо тотожні відомості отримані декількома особами незалежно одна від одної та якщо такі відомості є секретними та виконуються вимоги щодо відсутності їх легкодоступності.

Відтак, виникає потреба внесення змін до ст. 505 ЦК України у частині визначення ознак комерційної таємниці та фіксації положення про відсутність загальної відомості інформації як умови її правової охорони.

3.3. Суб'єктний склад відносин щодо контролю комерційної таємниці

Згідно зі ст. 162 ГК України «суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами». Ст. 36 ГК України також визначає, що «відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання, можуть бути визнані його комерційною таємницею».

Тобто, ГК України обмежує коло суб'єктів права на комерційну таємницю суб'єктами господарювання.

Натомість ЦК України таких обмежень не передбачає, закріплюючи частиною другою ст. 506 ЦК України положення про те, що «майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором».

Стаття 507 ЦК України також визначає обов'язок органів державної влади «охороняти від недобросовісного комерційного використання інформацію, яка є комерційною таємницею та створення якої потребує значних зусиль і яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на діяльність, пов'язану з фармацевтичними, сільськогосподарськими, хімічними продуктами, що містять нові хімічні сполуки».

У ст. 2 Директиви ЄС 2016/943 надається поняття «володілець комерційної таємниці», під яким розуміється будь-яка фізична чи юридична особа, яка законно контролює комерційну таємницю.

Зазначений підхід потребує закріплення у національному законодавстві, з урахуванням відповідних змін до змісту майнових прав на комерційну таємницю щодо якого Директива застосовує категорію «контроль» (на відміну від положень частиною другою ст. 506 ЦК України, у якій визначено належність майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю особі, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором).

3.4. Перелік інформації, що не може бути віднесена до комерційної таємниці

Наразі Перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці, затверджений постановою КМ України № 611 від 9 серпня 1993 р., який, як зазначено у преамбулі постанови, було розроблено відповідно до частини другої статті 30 Закону України «Про підприємства в Україні». Зазначений Закон втратив свою чинність з прийняттям ГК України.

Відтак, ще з 2004 року виникла потреба в оновленні відповідного переліку відомостей, що не можуть бути комерційною таємницею.

ЦК України у ч 2 ст. 505 також визначає, що «комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці».

Отже, перелік відомостей, що не можуть бути віднесені до комерційної таємниці, має бути визначений на рівні закону, а не підзаконного акта (яким є постанова КМ України № 611 від 09.08.1993).

ГК України у ст. 36 також визначає, що «склад і обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, спосіб їх захисту визначаються суб'єктом господарювання відповідно до закону».

Зазначене зумовлює потребу розробки окремого нормативного регулювання відносин щодо охорони комерційної таємниці, визначення переліку відомостей, що не можуть підпадати під їх правову охорону, а також способів їх захисту на рівні спеціального закону.

3.5. Правовірне та неправовірне набуття, використання та розкриття комерційної таємниці, винятки та обмеження

У Директиві ЄС 2016/943 визначені випадки законного набуття, використання та розкриття комерційної таємниці (ст. 3), випадки неправомірного набуття та використання комерційної таємниці (ст. 4), винятки та обмеження (ст. 5) тощо. Зазначені положення наразі взагалі не врегульовані у національному законодавстві.

Зокрема, згідно зі ст. 3 Директиви «набуття комерційної таємниці вважається правомірним, якщо комерційну таємницю отримано будь-яким із таких способів:

- (a) незалежне відкриття або створення;
- (b) спостереження, дослідження, розбирання або випробування продукту чи об'єкта, які були оприлюднені для громадськості або які законно перебувають у володінні набувача інформації, який вільний від будь-яких законних обов'язків щодо обмеження щодо комерційної таємниці;

(c) здійснення прав працівниками або представниками працівників на інформацію та консультації відповідно до права Союзу та національного законодавства та практики;

(d) будь-яка інша практика, яка, за даних обставин, відповідає чесній комерційній практиці.

Набуття, використання або розкриття комерційної таємниці вважається правомірним (законним) тою мірою, у якій таке придбання, використання або розкриття вимагається або дозволяється законодавством Союзу чи національним законодавством».

Отже, на рівні окремого закону у національному законодавстві мають бути закріплені положення Директиви щодо випадків законного набуття, використання та розкриття комерційної таємниці, випадків неправомірного набуття та використання комерційної таємниці (ст. 4 Директиви), винятки та обмеження (ст. 5 Директиви), а також мають бути врегульовані положення щодо припинення прав на комерційну таємницю.

4. ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ

4.1. Проекти законодавчого регулювання відносин щодо охорони комерційної таємниці

Правові відносини, пов'язані з охороною комерційної таємниці, регулюються нормативно-правовими актами, що належать до різних галузей права, зокрема Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Кримінальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Законами України «Про інформацію» «Про захист від недобросовісної конкуренції», і визначають лише загальні засади правового регулювання таких відносин.

На наведені фактори зверталася увага в Розпорядженні КМ України «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю» від 05.11.2008 № 1404-р, зокрема констатовано, що законодавство з питань комерційної таємниці не систематизовано²⁵.

Метою Концепції було визначення шляхів регулювання на законодавчому рівні відносин, пов'язаних з охороною комерційної таємниці.

Концепція проекту Закону передбачала наступні завдання:

- проведення систематизації законодавства з питань комерційної таємниці, його уточнення і доповнення;
- забезпечення застосування єдиного підходу до охорони комерційної таємниці як складової законодавства з питань інтелектуальної власності;

- визначення правових засад віднесення інформації до комерційної таємниці, її використання, поширення, зберігання та застосування засобів захисту такої інформації;
- установлення відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Як відзначалося Концепцією, «оптимальним варіантом розв'язання проблеми є розроблення проекту Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю», що забезпечить застосування системного підходу до правового регулювання відносин, пов'язаних з охороною комерційної таємниці, дасть можливість систематизувати, уточнити та доповнити положення законодавства з питань комерційної таємниці.

Альтернативним варіантом може бути внесення змін до деяких законодавчих актів, що регулюють відносини, пов'язані з охороною комерційної таємниці. Проте такий варіант не дасть можливості виконати повною мірою завдання щодо систематизації законодавства з питань комерційної таємниці».

У п. 2 Розпорядження КМ України «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю» від 05.11.2008 № 1404-р зазначалося наступне: «МОН разом з Мін'юстом, Мінфіном, Мінекономіки, Мінпромполітики, Мінпраці, МОЗ, Мінагрополітики, Держкомпідприємництвом і Національною академією наук було доручено

²⁵ Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 1404-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-2008-%D1%80#Text>.

розробити з урахуванням положень Концепції, проєкт Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю» і подати його до 01.02.2009 на розгляд КМ України».

Відзначимо, що надалі проєкт Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю» так і не був внесений КМ України на розгляд Верховної Ради України.

Водночас на розгляд Верховної Ради був внесений проєкт Закону України «Про комерційну таємницю» (реєстр. № 5180 від 20.02.2004 р., внесений народним депутатом України Т.О. Довгим).

Головне науково-експертне управління у своєму висновку²⁶ відзначило, що в цілому підтримує ідею про необхідність прийняття спеціального законодавчого акта, у якому мають бути комплексно врегульовані питання правового регулювання комерційної таємниці за умов дотримання основних засад такого регулювання, встановлених у статтях 505-508 ЦК України та у статті 162 ГК України.

У висновку наголошено, що згідно з ЦК України та ГК України комерційна таємниця розглядається не як об'єкт права власності, змістом якого є право володіння, користування та розпорядження власника щодо об'єкта, який перебуває у його власності (ст. 316 та 317 ЦК України), а як об'єкт права інтелектуальної власності, зміст якого становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності (ст. 418 ЦК України).

У зв'язку з цим, закон про комерційну таємницю має перш за все визначати особливості здійснення прав інтелектуальної власності на інформацію, яка є комерційною таємницею. Проте, у проєкті питання комерційної таємниці як об'єкта інтелектуальної власності практично майже не розглядаються. У ньому навіть не визначаються суб'єкти цього права. Вказана невизначеність негативно позначається на понятійному апараті проєкту. Йдеться, зокрема, про використання у ньому такого поняття як «власник комерційної таємниці» (ст. 1 проєкту).

За Висновком Комітету, проєкт Закону України про комерційну таємницю (реєстр. № 5180) був переданий автору законодавчої ініціативи на доопрацювання з урахуванням пропозицій народних депутатів України для внесення на повторне перше читання.

Альтернативний Проєкт Закону України «Про основні засади охорони комерційної таємниці в Україні» (реєстр. № 5180-1 від 27.04.2005 р., був внесений зареєстрований народним депутатом України А.І. Семиногою).

Головне управління у висновку²⁷ щодо цього проєкту відзначало, що в цілому підтримує необхідність прийняття спеціального законодавчого акта, який би детально визначив порядок регулювання відносин щодо комерційної таємниці. Водночас такий проєкт має виходити й з основних засад, встановлених у статтях 505-508 ЦК України та у статті 162 ГК України.

26 Висновок на проєкт Закону України «Про комерційну таємницю» (реєстр. № 5180 від 20.02.2004 р., внесений народним депутатом України Т.О. Довгим) URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5180&skl=5

27 Висновок на проєкт Закону України «Про основні засади охорони комерційної таємниці в Україні» (реєстр. № 5180-1 від 27.04.2005 р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=24417

Головне управління звернуло увагу, що ЦК України та ГК України розглядають комерційну таємницю як об'єкт права інтелектуальної власності, а права на неї відносять до прав інтелектуальної власності. Натомість проєкт переважно орієнтований на регулювання відносин щодо того, яка інформація може бути віднесена до комерційної таємниці та її охорони. Водночас такі основні питання права інтелектуальної власності на комерційну таємницю, як визначення суб'єктів цього права, порядку та умов використання комерційної таємниці, строку чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю проєктом майже не розглядаються. Взагалі, сам термін «інтелектуальна власність» зустрічається в проєкті лише в частині другій ст. 7. Зазначений законопроект також був направлений на доопрацювання.

4.2. Охорона прав на комерційну таємницю у Концепції оновлення Цивільного кодексу України 2020 року

Підписання та подальша ратифікація Угоди про асоціацію, а також реалізація проголошеного Україною курсу євроінтеграції поставило питання щодо імплементації у законодавство України положень актів законодавства ЄС. Підходи до імплементації Директиви (ЄС) 2016/943 Європейського Парламенту та Ради від 8 липня 2016 року щодо захисту нерозкритого ноу-хау та бізнесової інформації (комерційної таємниці) проти їх неправомірного набуття, використання та розкриття широко обговорювалися в науково-практичних колах та отримали відображення у Концепції оновлення Цивільного кодексу України 2020 р.

Концепція оновлення ЦК України як базового законодавчого акта регулювання приватно-правових відносин, у тому числі у сфері інтелектуальної власності, протягом тривалого часу була предметом обговорення у професійних та наукових колах.

КМ України 17.07.2019 прийняв постанову за № 650 «Про утворення робочої групи щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України», якою було утворено групу щодо рекодифікації цивільного законодавства²⁸.

Результатом діяльності робочої групи стала розробка Концепції оновлення Цивільного кодексу України²⁹.

Основні напрями вдосконалення положень Книги четвертої згідно з Концепцією обумовлені необхідністю:

- (1) внесення змін до ЦК України та спеціального законодавства, спрямованих на імплементацію Угоди про асоціацію, адаптацію законодавства України до законодавства ЄС;
- (2) урахування національної практики застосування законодавства у сфері інтелектуальної власності;
- (3) узгодження положень Книги четвертої між собою та іншими положеннями ЦК України;
- (4) урахування відповідного досвіду іноземних країн, зокрема країн ЄС.

У сфері охорони комерційної таємниці Концепція у § 4.4 передбачає проведення адаптації правових режимів охорони комерційної таємниці та ноу-хау до законодавства ЄС. Відповідно до Директиви

28 Про утворення робочої групи щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2019-%D0%BF#Text>.

29 Концепція оновлення Цивільного кодексу України / Довгерт А.С., Кузнецова Н.С., Хоменко М.М. та ін. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с. URL: <https://pravo.ua/wp-content/uploads/2021/01/Projekt-Koncepcii-onovlennja-Civilnogo-kodeksu-Ukraini.pdf>

(ЄС) 2016/943 щодо охорони нерозкритого ноу-хау та бізнесової інформації (комерційної таємниці) проти їх неправомірного набуття, використання та розкриття, у складі комерційної таємниці виділяють два види об'єктів: творчого характеру – ноу-хау, та нетворчого – бізнесової інформації. У зв'язку з цим, Концепцією пропонується:

- (1) доповнити главу 15 Книги 1 ЦК України окремою статтею «Комерційна таємниця», а також статтями про загальні положення щодо інформації як нематеріального блага – об'єкта цивільних прав, що дозволить запровадити важливі та своєчасні для розвитку суспільства доповнення до низки статей усіх Книг ЦК України;
- (2) главу 46 ЦК України «Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю» замінити Главою «Право інтелектуальної власності на ноу-хау»;
- (3) передбачити, що особливості охорони прав на комерційну таємницю визначаються законом³⁰.

Крім того, мають бути внесені зміни до Цивільно процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України, Закону України «Про недобросовісну конкуренцію» та інші законодавчі акти, що враховують положення Директиви (ЄС) 2016/943.

Як відзначається науковцями³¹ стосовно прийняття спеціального закону щодо комерційної таємниці – у такому законі, крім імплементації Директиви, істотна увага має бути приділена положенням, що сприяли б запроваджен-

ню в організаціях та на підприємствах ефективної системи захисту прав на комерційну таємницю, використання, крім трудових, цивільно-правових договорів з працівниками щодо особливостей захисту прав на комерційну таємницю, у тому числі врегулювання у договорах питань відшкодування майнової шкоди за неправомірне використання комерційної таємниці тощо.

4.3. Перспективи вдосконалення законодавства про захист прав на комерційну таємницю в судовому порядку

У процесі захисту прав на комерційну таємницю досить складно довести розмір заподіяних збитків в результаті розголошення чи використання комерційної таємниці.

У ЄС для захисту прав на комерційну таємницю, як і у сфері захисту прав на інші об'єкти права інтелектуальної власності, допускається можливість виплати компенсації замість відшкодування збитків.

Зокрема, згідно зі ст. 14 Директиви «держави-члени ЄС забезпечують, щоб компетентні судові органи на вимогу потерпілої сторони виносили рішення про те, щоб порушник, який знав або повинен був знати, що він займається незаконним придбанням, використанням або розкриттям комерційної таємниці, сплатив власникові комерційної таємниці збитки, які відповідають фактичній шкоді, завданій в результаті незаконного придбання, використання або розкриття комерційної таємниці....Крім того, компетентні судові органи можуть, у відповід-

30 Концепція оновлення Цивільного кодексу України / Довгерт А.С., Кузнецова Н.С., Хоменко М.М. та ін. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с. URL: <https://pravo.ua/wp-content/uploads/2021/01/Projekt-Koncepcii-onovlennja-Civilnogo-kodeksu-Ukraini.pdf>

31 Капіца Ю.М. Захист прав на комерційну таємницю та ноу-хау в Україні у світлі імплементації Директиви (ЄС) 2016/943 та практики застосування. URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/248788>

них випадках, визначити збитки як одноразову суму на основі таких елементів, як, як мінімум, сума роялті або зборів, які підлягали б сплаті, якби порушник попросив дозволу на використання відповідної комерційної таємниці».

Наразі у законодавстві України не передбачена можливість виплати компенсації за порушенням прав на комерційну таємницю.

Можливість застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності передбачено ст. 432 ЦК України. Проте, порядок та розмір такої компенсації має визначатися законом, який у сфері охорони прав на комерційну таємницю наразі відсутній.

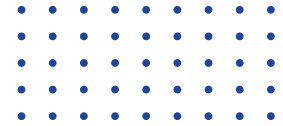
Відзначимо, що нещодавно було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності» від 20.03.2023 № 2974-ІХ³², яким було внесено зміни до ЦК України та спеціальних законів у сфері права промислової власності (зокрема, до Законів України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» тощо) та закріплено норму про те, що правопорушник зобов'язаний відшкодувати правоволодільцю завдану майнову

шкоду шляхом відшкодування збитків чи виплати компенсації та/або завдану немайнову (моральну) шкоду. Стягнення компенсації застосовується судом замість відшкодування збитків на розсуд правоволодільця. По суті, наразі законодавець поширив можливість застосування разового грошового стягнення (компенсації), яка була раніше притаманна лише сфері захисту авторського права та суміжних прав також на всі правовідносини у сфері захисту промислової власності.

Розмір компенсації визначається судом на підставі обсягу порушення, вини порушника та інших обставин, що мають істотне значення. Водночас розмір компенсації не може бути меншим, ніж розмір винагороди, яка була б сплачена за надання дозволу на використання прав на торговельну марку, щодо якої виник спір. У разі, якщо порушення прав власника свідоцтва відбулося ненавмисно і без недбалості, розмір компенсації дорівнює розміру винагороди, яка була б сплачена за надання такого дозволу.

Водночас у сфері судового захисту прав на комерційну таємницю законодавство України не передбачає виплату компенсації замість відшкодування збитків. Відтак, імплементація норм Директиви 2016 у національному законодавстві має забезпечити зазначену правову можливість.

32 Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності» від 20 березня 2023, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2974-20#Text>.

ВИСНОВКИ

Аналіз положень законодавства України щодо охорони та захисту прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю свідчить про відсутність системного регулювання відносин у цій сфері. У законодавстві України лише формується система охорони прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю, а норми, що спрямовані на забезпечення регламентації зазначених відносин, закріплені у нормативно-правових актах різної юридичної сили та галузевої належності.

На міжнародному рівні охорона прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю забезпечується положеннями Паризької конвенції, Угоди ТРІПС (ст. 39) та Угоди про Асоціацію (ст. 158), правовий механізм яких передбачає відсилання до більш деталізованого регулювання цих відносин на рівні національного законодавства.

Нормативне регулювання охорони прав на комерційну таємницю у законодавстві ЄС забезпечується Директивою 2016/943 від 08.06.2016 про захист нерозкритих ноу-хау і комерційної інформації (комерційних таємниць) проти їх неправомірного набуття, використання та розкриття.

Положення зазначеної Директиви стали основою для розробки та прийняття спеціальних законодавчих актів щодо

охорони комерційної таємниці державами-членами ЄС.

Аналіз законодавства держав-членів ЄС засвідчує, що значна кількість держав після 2016 року прийняла окремі національні закони щодо охорони комерційної таємниці (Швеція, Іспанія, Хорватія, Німеччина, Франція, Сербія, Словенія, Чорногорія, Ірландія, Угорщина, Фінляндія, Данія).

Водночас у переважній більшості держав, у яких запроваджена нормативна охорона комерційної таємниці на рівні окремих законодавчих актів, вона забезпечується Законом (актом) про комерційні таємниці (Trade Secrets Act; Law on Trade Secrets) або Законом про охорону комерційних таємниць (Law on the Protection of Trade Secrets).

Лише в окремих державах ЄС зазначені відносини регулюються законодавством про захист від недобросовісної конкуренції (Республіка Чехія, Албанія, Румунія) або загальним законодавством про промислову власність – кодексами чи законами про промислову власність (Португалія, Італія, Республіка Польща).

Розгляд міжнародних правових підходів щодо охорони прав на комерційні таємниці, узагальнених ВОІВ, засвідчує:

- трактування комерційної таємниці як прав інтелектуальної власності на кон-

фіденційну інформацію, яка може бути передана або надана за ліцензією;

- залежно від правової системи, правовий захист комерційної таємниці розглядається як частина системи захисту від недобросовісної конкуренції або базується на спеціальних положеннях щодо захисту конфіденційної інформації;
- визначення випадків, які не вважаються порушенням прав на комерційну таємницю, зокрема, у разі використання комерційної таємниці особою, яка отримала цю інформацію у результаті законної ділової операції.

Суд справедливості Європейського Союзу наразі не надав детальних роз'яснень щодо істотних положень Директиви ЄС 2016/943. На сьогодні Суд справедливості Європейського Союзу мав можливість тлумачити положення Директиви лише дотично. Незважаючи на існування багатьох загальних норм щодо охорони комерційної таємниці, правовим системам держав-членів ЄС необхідний певний час, щоб досягти відповідного рівня гармонізації у цій сфері.

В Україні наявна практика захисту прав на комерційну таємницю через призму законодавства про захист від недобросовісної конкуренції АМК України, законність рішень якого надалі було підтверджено Верховним Судом.

Аналіз судової практики захисту прав на комерційну таємницю в Україні засвідчує, що суди виносять рішення про відсутність достатніх доказів, які б свідчили про порушення прав на комерційну таємницю.

У контексті удосконалення національної системи охорони прав на комерційну

таємницю розробка та прийняття спеціального закону у цій сфері передбачалися ще у 2005 році, коли були зареєстровано проєкт Закону України «Про комерційну таємницю» (реєстр. № 5180) та проєкт Закону України «Про основні засади охорони комерційної таємниці в Україні» (реєстр. № 5180-1).

У 2008 році розпорядженням КМ України від 05.11.2008 № 1404-р була затверджена Концепція проєкту Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю», яка до цього часу залишилась нереалізованою.

Концепція оновлення ЦК України 2020 року в частині охорони комерційної таємниці передбачає доповнення Глави 15 Книги 1 ЦК України окремою статтею «Комерційна таємниця», заміну Глави 46 ЦК «Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю» на Главу «Право інтелектуальної власності на ноу-хау», а також закріплення положення про охорону прав на комерційну таємницю на підставі окремого закону.

Системне удосконалення законодавства про охорону та захист прав на комерційну таємницю в Україні передбачає необхідність подолання фрагментарного нормативного регулювання відносин у цій сфері та заповнення прогалин та неузгодженостей, зумовлених різним характером та галузевою належністю відповідних правових норм. У тому числі, вирішення таких завдань, як:

- узгодження та уніфікація термінології;
- уточнення дефініції «комерційна таємниця», приведення її у відповідність до положень Угоди ТРІПС та Директиви ЄС 2016/943;

- уточнення суб'єктного складу відносин щодо контролю комерційної таємниці;
- визначення на рівні закону переліку інформації, що не може охоронятися як комерційна таємниця;
- визначення випадків правомірного та неправомірного набуття, використання та розкриття комерційної таємниці, повної імплементації винятків та обмежень тощо, закріплених у Директиві ЄС 2016/943.

Зазначене зумовлює потребу розробки, з урахуванням європейського досвіду та сучасних нормотворчих практик у сфері охорони комерційної таємниці дер-

жав-членів ЄС, окремого нормативного регулювання відносин щодо охорони комерційної таємниці на рівні спеціального закону, а також внесення відповідних змін до існуючого законодавчого регулювання зазначених відносин.

Законодавство про захист прав на комерційну таємницю потребує уточнення щодо позовної давності, спеціальних способів захисту прав на комерційну таємницю (передання позивачу документа (об'єкта, матеріалу, субстанції чи електронного файлу), який містить комерційну таємницю; уточнення положень щодо стягнення компенсації та відшкодування збитків тощо).

Правові акти щодо охорони комерційної таємниці**УГОДА ПРО ТОРГОВЕЛЬНІ АСПЕКТИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ****Розділ 7:****Захист нерозкритої інформації****Стаття 39**

1. При забезпеченні ефективного захисту конкуренції, як передбачено статтею 10 не загальновідомості Паризької Конвенції (1967), члени повинні надавати захист нерозкритої інформації згідно з пунктом 2 та інформації, що надсилається до уряду та до урядових установ згідно з пунктом 3.

2. Фізичні та юридичні особи повинні мати можливість захисту інформації, яка законно знаходиться під їх контролем, від розкриття, придбання або використання іншими без їхньої згоди у такий спосіб, який суперечить чесній комерційній практиці, якщо така інформація:

- a)** є секретною у тому розумінні, що вона як єдине ціле або у точній конфігурації та поєднанні разом її компонентів, загально відомих або доступних для осіб у колах, що звичайно мають справу з інформацією, про яку йдеться;
- b)** має комерційну цінність через те, що вона є секретною;
- c)** зберігається в секреті внаслідок вжиття за відповідних обставин певних заходів особою, яка законно здійснює контроль за цією інформацією.

3. Члени, вимагаючи як умову отримання дозволу на збут фармацевтичної продукції або продукції сільськогосподарської хімії, у якій використовуються нові хімічні речовини, надання нерозкритих даних випробувань або інших даних, отримання яких потребує значних зусиль, повинні надавати захист таким даним від нечесного комерційного використання. Крім того, члени захищають такі дані від розкриття, за винятком тих випадків, коли це необхідно для захисту населення або якщо не вжито заходів для забезпечення захисту таких даних від нечесного комерційного використання.

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ

**між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,
Європейським співтовариством з атомної енергії
і їхніми державами-членами, з іншої сторони**

Стаття 158. Характер і сфера дії зобов'язань

1. Положення цієї Глави доповнюють та уточнюють права і зобов'язання Сторін згідно з Угодою ТРІПС та іншими міжнародними договорами у сфері інтелектуальної власності.

2. Для цілей цієї Угоди права інтелектуальної власності включають авторське право, зокрема право на комп'ютерні програми і бази даних, а також суміжні права, права, пов'язані з патентами, зокрема патенти на винаходи у галузі біотехнологій, торговельні марки, фірмові найменування, якщо вони охороняються у формі виключного права інтелектуальної власності відповідним національним законодавством, промислові зразки, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, географічні зазначення, зокрема зазначення походження, зазначення джерела походження, сорти рослин, охорону конфіденційної інформації та захист від недобросовісної конкуренції, як це передбачено статтею 10 не загальновідомості Паризької конвенції про охорону промислової власності (1967 року).

ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Глава 46.

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ

Стаття 505. Поняття комерційної таємниці

1. Комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

2. Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці.

Стаття 506. Майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю

1. Майновими правами інтелектуальної власності на комерційну таємницю є:

- 1) право на використання комерційної таємниці;
- 2) виключне право дозволяти використання комерційної таємниці;
- 3) виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці;
- 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

2. Майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором.

Стаття 507. Охорона комерційної таємниці органами державної влади

1. Органи державної влади зобов'язані охороняти від недобросовісного комерційного використання інформацію, яка є комерційною таємницею та створення якої потребує значних зусиль і яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на діяльність, пов'язану з фармацевтичними, сільськогосподарськими, хімічними продуктами, що містять нові хімічні сполуки. Ця інформація охороняється органами державної влади також від розголошення, крім випадків, коли розголошення необхідне для забезпечення захисту населення або не вжито заходів щодо її охорони від недобросовісного комерційного використання.

2. Органи державної влади зобов'язані охороняти комерційну таємницю також в інших випадках, передбачених законом.

Стаття 508. Строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю

1. Строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю обмежується строком існування сукупності ознак комерційної таємниці, встановлених частиною першою статті 505 цього Кодексу.

ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Стаття 36. Неправомірне збирання, розголошення та використання відомостей, що є комерційною таємницею

1. Відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання, можуть бути визнані його комерційною таємницею. Склад і обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, спосіб їх захисту визначаються суб'єктом господарювання відповідно до закону.

2. Неправомірним збиранням відомостей, що становлять комерційну таємницю, вважається добування протиправним способом зазначених відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

3. Розголошенням комерційної таємниці є ознайомлення іншої особи без згоди особи, уповноваженої на те, з відомостями, що відповідно до закону становлять комерційну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

4. Схилянням до розголошення комерційної таємниці є спонукання особи, якій були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків відомості, що відповідно до закону становлять комерційну таємницю, до розкриття цих відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

5. Неправомірним використанням комерційної таємниці є впровадження у виробництво або врахування під час планування чи здійснення підприємницької діяльності без дозволу уповноваженої на те особи неправомірно здобутих відомостей, що становлять відповідно до закону комерційну таємницю.

6. За неправомірне збирання, розголошення або використання відомостей, що є комерційною таємницею, винні особи несуть відповідальність, встановлену законом.

Стаття 162. Правомочності суб'єктів господарювання щодо комерційної таємниці

1. Суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами, за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володілець інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності.

2. Строк правової охорони комерційної таємниці обмежується часом дії сукупності зазначених у частині першій цієї статті умов.

3. Особа, яка протиправно використовує комерційну інформацію, що належить суб'єкту господарювання, зобов'язана відшкодувати завдані йому такими діями збитки відповідно до закону. Особа, яка самостійно і добросовісно одержала інформацію, що є комерційною таємницею, має право використовувати цю інформацію на свій розсуд.

4. До відносин, пов'язаних з комерційною таємницею, не врегульованих цим Кодексом, застосовуються відповідні положення Цивільного кодексу України та інших законів.

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про захист від недобросовісної конкуренції»

Глава 4.
НЕПРАВОМІРНЕ ЗБИРАННЯ, РОЗГОЛОШЕННЯ
ТА ВИКОРИСТАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

Стаття 16. Неправомірне збирання комерційної таємниці

Неправомірним збиранням комерційної таємниці вважається добування неправим способом відомостей, що відповідно до законодавства України становлять комерційну таємницю, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

Стаття 17. Розголошення комерційної таємниці

Розголошенням комерційної таємниці є ознайомлення іншої особи без дозволу особи, уповноваженої на те, з відомостями, що відповідно до законодавства України становлять комерційну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням відповідних обов'язків, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

Стаття 18. Схилення до розголошення комерційної таємниці

Схиленням до розголошення комерційної таємниці є спонукання особи, якій були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням відповідних обов'язків відомості, що відповідно до законодавства України становлять комерційну таємницю, до розкриття цих відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

Стаття 19. Неправомірне використання комерційної таємниці

Неправомірним використанням комерційної таємниці є впровадження у виробництво або врахування під час планування чи здійснення господарської діяльності без дозволу уповноваженої на те особи відомостей, що становлять відповідно до законодавства України комерційну таємницю.

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Стаття 231. Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю

Умисні дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, з метою розголошення чи іншого використання цих відомостей, а також незаконне використання таких відомостей, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності, – караються штрафом від трьох тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Публічне, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки, повідомлення особою інформації про вчинення кримінального або іншого правопорушення, здійснене з дотриманням вимог закону, не є діями, передбаченими цією статтею, і не тягне за собою кримінальну відповідальність.

Стаття 232. Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках

Умисне розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, якщо воно вчинене з корисливих чи інших особистих мотивів і завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності, – карається штрафом від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 164³. Недобросовісна конкуренція

Незаконне копіювання форми, упаковки, зовнішнього оформлення, а так само імітація, копіювання, пряме відтворення товару іншого підприємця, самовільне використання його імені – тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до сорока чотирьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини чи без такої.

Умисне поширення неправдивих або неточних відомостей, які можуть завдати шкоди діловій репутації або майновим інтересам іншого підприємця, – тягне за собою накладення штрафу від п'яти до дев'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця – тягне за собою накладення штрафу від дев'яти до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про основні засади державного нагляду (контролю)
у сфері господарської діяльності»

Стаття 4. Загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю)

14. Під час та після здійснення державного нагляду (контролю) посадові особи органу державного нагляду (контролю) зобов'язані зберігати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію суб'єкта господарювання.

Інформація, доступ до якої обмежено законом, одержана посадовою особою органу державного нагляду (контролю) під час здійснення державного нагляду (контролю), може використовуватися виключно в порядку, встановленому законом.

Органи державного нагляду (контролю) забезпечують спеціальний режим захисту та доступу до інформації, що є комерційною таємницею, згідно з вимогами закону.

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Стаття 20. Справи, що відносяться до юрисдикції господарських судів

2. Вищий суд з питань інтелектуальної власності розглядає справи щодо прав інтелектуальної власності, зокрема:

- 1) справи у спорах щодо прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, торговельну марку (знак для товарів і послуг), комерційне найменування та інших прав інтелектуальної власності, в тому числі щодо права попереднього користування;
- 2) справи у спорах щодо реєстрації, обліку прав інтелектуальної власності, визнання недійсними, продовження дії, дострокового припинення патентів, свідоцтва, інших актів, що посвідчують або на підставі яких виникають такі права, або які порушують такі права чи пов'язані з ними законні інтереси;
- 3) справи про визнання торговельної марки добре відомою;
- 4) справи у спорах щодо прав автора та суміжних прав, в тому числі спорах щодо колективного управління майновими правами автора та суміжними правами;
- 5) справи у спорах щодо укладання, зміни, розірвання і виконання договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, комерційної концесії;
- 6) справи у спорах, які виникають із відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної конкуренції, щодо: неправомірного використання позначень або товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; оскарження рішень Антимонопольного комітету України із визначених цим пунктом питань.

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про державне регулювання діяльності
у сфері трансферу технологій»

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

5) ноу-хау – технічна, організаційна або комерційна інформація, що отримана завдяки досвіду та випробуванням технології та її складових, яка: не є загальновідомою чи легкодоступною на день укладення договору про трансфер технологій; є істотною, тобто важливою та корисною для виробництва продукції, технологічного процесу та/або надання послуг; є визначеною, тобто описаною достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити її відповідність критеріям не загальновідомості та істотності;

6) об'єкт технології – наукові та науково-прикладні результати, об'єкти права інтелектуальної власності (зокрема, винаходи, корисні моделі, твори наукового, технічного характеру, комп'ютерні програми, комерційні таємниці), ноу-хау, в яких відображено перелік, строки, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг;

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про інвестиційну діяльність»

Стаття 1. Інвестиції

Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягається соціальний та екологічний ефект.

Такими цінностями можуть бути:

- майнові права інтелектуальної власності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»)
- КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 9 серпня 1993 р. № 611

Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці

Відповідно до частини другої статті 30 Закону України «Про підприємства в Україні» Кабінет Міністрів України постановляє:

Установити, що комерційну таємницю не становлять:

- установчі документи, документи, що дозволяють займатися підприємницькою чи господарською діяльністю та її окремими видами;
- інформація за всіма встановленими формами державної звітності;
- дані, необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів;
- відомості про чисельність і склад працюючих, їхню заробітну плату в цілому та за професіями й посадами, а також наявність вільних робочих місць;
- документи про сплату податків і обов'язкових платежів;
- інформація про забруднення навколишнього природного середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізацію продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодавства України та розміри заподіяних збитків;
- документи про платоспроможність;
- відомості про участь посадових осіб підприємства в кооперативах, малих підприємствах, спілках, об'єднаннях та інших організаціях, які займаються підприємницькою діяльністю;
- відомості, що відповідно до чинного законодавства підлягають оголошенню.

Підприємства зобов'язані подавати перелічені у цій постанові відомості органам державної виконавчої влади, контролюючим і правоохоронним органам, іншим юридичним особам відповідно до чинного законодавства, за їх вимогою.